

Vážené dámy a pánové,

dostává se k vám číslo časopisu *Onkologie* věnované cytoredukční chirurgii (dále jen „CRS“) a hypertermické intraperitoneální chemoterapii – HIPEC. Metodě, která od svého uvedení do klinické praxe v 80. letech 20. století prošla velmi složitým vývojem až do současné doby, kdy se v drtivé většině rozvinutých ekonomik a sociálních států stala součástí komplexního multimodálního přístupu v léčbě různých forem peritoneální karcinomatózy a u vybraných diagnóz (pseudomyxom peritonea a primární mesotheliom peritonea) se stala jedinou skutečnou kurativní metodou léčby se šancí na dlouhodobé přežívání nemocných.

První zmínka o farmakokinetickém významu intraperitoneálně aplikovaného cytostatika, kdy bylo prokázáno, že koncentrace farmaka při tomto způsobu podání je mnohonásobně vyšší než koncentrace dosažitelná v plazmě, prezentoval ve své práci z roku 1978 Robert L. Dedrick z Národního institutu zdraví v Bethesda v USA. První HIPEC provedl v 1980 John S. Spratt z Univerzity v Louisville. Jednalo se o 35letou nemocnou s pseudomyxomem peritonea, která byla léčena chirurgickým zmenšením masy nádoru a následovala hypertermická laváž dutiny břišní při 42 °C s methotrexátem po dobu 1,5 hodiny. Tato terapie byla u nemocné velmi dobře snášena a měla velmi dobrý léčebný efekt. S první randomizovanou studií potvrzující význam cytoredukční chirurgie a HIPEC prezentoval prof. Sugarbaker z Washingtonu v roce 1985. Ten také v roce 1987 publikoval článek popisující první sérii nemocných po CRS a HIPEC u pseudomyxomu peritonea s naprosto jedinečnými výsledky přežívání v rámci dvou a pětiletého follow-up sledování, který zásadně změnil pohled na toto do té doby neléčitelné onemocnění. A následovala série publikací pionýrů této terapie (Paul

Sugarbaker, Dominique Elias, Olivier Glehen, BW Loggie, Vic Verwaal, Frans A. N. Zoetmulder, Yutaka Yonemura, Francois Gilly, Marcello Deraco, Brendan J. Moran, Pompiliu Piso, Beate Rau), jež prokázala bezpečnost a význam této metody v léčbě peritoneální karcinomatózy u primárních nádorů peritonea (mesotheliom) a sekundárních typů nádorů peritonea vycházejících z appendixu, kolorekta, žaludku a vaječníků.

Tato metoda je známá i v České republice již od začátku devadesátých let 20. století, a to díky aktivitě a odvaze profesora F. Antoše z Nemocnice Na Bulovce v Praze, který jako první a dlouhou dobu jediný prováděl v Česku tyto výkony a pomohl tak prodloužit, či zachránit životy řady nemocných. Bohužel expanze této metody u nás naprosto neodpovídá vývoji v západní Evropě, USA a Asii, a to ani ve středoevropském rozměru. Česká a Slovenská republika jako jediné ze zemí střední a západní Evropy nemají tuto metodu standardně hrazenou v rámci veřejného zdravotního pojištění a není stále, přes snahu jak prof. Antoše, tak celé České chirurgické společnosti ČLS JEP, uvedena v tzv. seznamu zdravotních výkonů hrazených z veřejného zdravotního pojištění. Česká republika také stále nepřijala na národní úrovni ustálené postupy a způsobu indikace této metody na úrovni odborných společností. Bohužel tomu také odpovídají nízké počty provedených výkonů v kontrastu s celkovým počtem nemocných s peritoneální karcinomatózou, jako potenciálních příjemců této léčby.

Díky jedinečné konstelaci ve Fakultní nemocnici Olomouc, a to díky řediteli panu doc. R. Havlíkovi, přednostovi I. chirurgické kliniky prof. Č. Neoralovi a přednostovi Onkologické kliniky prof. B. Melicharovi a nadšení a entuziasmu jejich podřízených, bylo v roce 2016 založeno Centrum pro peritoneální karcinomatózu na I. chirurgické klinice FN Olomouc. Během

18 měsíců fungování centra se nám podařilo provést již 50 cytoredukčních výkonů a HIPEC s výjimečnými výsledky a efektem u řady nemocných, které budou publikovány v zahraniční literatuře. Podařilo se zavést rutinní indikační rozvahu, standardizovat léčebné předoperační a pooperační postupy včetně řešení komplikací a zajištění dispenzarizace nemocných nyní již z celé České republiky i Slovenska. Velmi důležitou součástí je také zahraniční spolupráce a prezentace centra. Nejtěsnější vztahy byly navázány s německými centry a statistická data předáváme do německé studijní skupiny pro peritoneální karcinomatózu.

Další práce nás však ještě čeká. Založili jsme za podpory výborů České onkologické a chirurgické společnosti ČLS JEP pracovní skupinu pro malignity peritoneálního povrchu, která se poprvé setká v prosinci t. r. a jejímž cílem je především získat statistická data o počtech nemocných s tímto onemocněním, standardizovat indikační kritéria na národní úrovni, zajistit finanční zdroje od plátců zdravotního pojištění, stejně jako prosadit vznik center zabývajících se touto léčbou a sledování jejich výsledků. Výstupy této pracovní skupiny by měly být poprvé prezentovány na národní konferenci o CRS a HIPEC ve dnech 21.–22. června 2018 v Olomouci za účasti světových špiček cytoredukční chirurgie. Musíme také prosadit do léčby nové léčebné modality u pokročilé peritoneální karcinomatózy, které zatím naši pacienti musí vyhledávat v zahraničí a to EPIC a PIPAC.

Přeji všem kolegům klidný předvánoční čas, pevné nervy v této „nešťastné“ oblasti chirurgie a hlavně hodně zdraví v novém roce.

MUDr. JUDr. Dušan Klos, Ph.D.

vedoucí centra pro

peritoneální karcinomatózu

I. chirurgická klinika FNOL, Olomouc